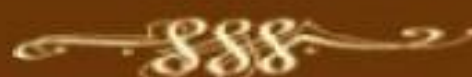

ARANY JÁNOS
emlékére

* Pálnagy László *

Árpád-házi álmok és királyok

▶ történelmi ballada ▶

CyberBooks
2003

„A hősök addig élnek,
míg zeng róluk dicséret...”

Anonymus

ANNO MMIII

All rights reserved
CyberBooks Kiadó

1. ÉNEK

EURÓPA, A VÉNSÉG

...még éppen csak higgadva méltatlan dúlástól, bús tüzeket vél...

A megtört anya, fáradtan – új szívről álmodott;

Szarvast lát futni, suhanni-rohanni,
Körötte; csillogón csillanó hegyekkel.
Aranylón, tündöklőn illanni-villanni,
Mögötte; fegyverre mutató kezekkel.

Hsztentők szállnak, nyilak suhannak,
Ostorként lesújtva - zord hordák dúlnak.
Megrémült anyák, csecsemők sírnak,
Forgószél éled - vad lovasok zúgnak...

Európa szíve; lángba így borul...
Sajogva, sistergőn, szorongás járja!
Európa szíve; borzongón kondul...
Hogy mentse valaki; áhítva várja!

2. ÉNEK

EURÓPA ÚJ NÉPE

...éppen csak kikelve ringó bölcsője óvó méhéből...

Csetlón, s botlón anyjáról – Európáról álmodott;

Hét árnyat, hét lovon - szilaj pata zeng!
Felajzott íjakkal száguldtak feléje...
Ideg remegve megfeszül - s zajjá peng!
Hét nyilat lőttek ki sebesen testére...

De lám; Turul reppen - mi varázs...
Mennykőként jöve messzi kék égből!
Karmai tüzek - csőre parázs!
Tolla, s szeme - szikrázó fényből...

Viharzik! Perzsel vad haragja!
Vakítón - villámként lecsapva,
Hét nyilat; markolva ragadja,
Süvítőn - karmokkal szaggatva!

3. ÉNEK

GÉZA FEJEDELEM

...éppen csak békülve törzsfővel, súlyos seregét bírva...

Fgy tört, daróc napja éjén – jövőről álmodott;

Alkonyban felsejlett Esztergom vára,
Mi büszke bérceken uralta azeget.
Halovány falnál kisgyermek álla...
Mellette valaki. Talán szolga lehet?

Suttogás hallatszik - éled, s elhalkul...
Váratlan szűnik halk beszédnek foszlánya.
Álomkép villanva - homályá halványul,
Géza les; tenmagát közeledni látja...

Köszönve feléje hajolnak az árnyak,
Alázatos szóval, ahogyan ő várta.
Látomását fejt elhagyva az ágyat;
Jövendő gyermekét... Saját fiát látta!

4. ÉNEK

VAJK AZ IFJÚ

...még éppen csak kívánva csókot, s virágzó szerelmet...

Pelyhedző állal – magasztost, reménytelent álmodott;

Erdőben - fa alatt, pázsiton heverve,
Szép leány szemétől szédültre igézve,
Hevülve forrón, s ajkaktól perzselve,
Indul; hogy szerelmét magának elnyerje.

Sebesen szalad - anyjához rohan...
Ki gerjed hatalmas, éktelen haragra!
Ó, jaj! Sarolt orcáján düh lobban...
Szeme lett villám - a féktelen szavakra.

S halkan, fagyosan csendül hangja;
Zsendülő szívedet más várja...
Hitvesed lesz a bajor Gizella!
Szerelmed, s vágyad? Hiába...

5. ÉNEK

KOPPÁNY A POGÁNY

...még éppen csak leheli ki lelkét Géza, kinek helyébe pályázott...

Magának eszményi hatalmat – királyit álmodott;

István! Hullj, pusztulj! Veszem jussodat!
Fegyver emészti erényed. Leszek király!
Morzsolom csontodat. Tépem le húsodat!
Sarolt! Készülj új frigyre! Enyém, mi jár!

Géza! Enyészett, holt! Enyém e zsiros falat!
Híveid?! Haljanak. Ellenek?! Égjenek.
Ó! Ragadom koncomat. Ó, mi engem lakat!
Hont, Pázmány?! Iszkolj! Teljesül végetek.

Isten?! Kegyeddal buzdítsd féktelen haragom.
Ne fossz meg végleg - e végtelen örömtől!
Idegen had?! Vecelin?! Véred inni akarom.
Halj. Lakolj tomboló, veszett nagy dühömtől!

6. ÉNEK

VÁJK, KI ISTVÁN

...még éppen csak kóstolva, lóról vassal győzni ellent...

Dicsőséges, délceg ifjúként – újfent álmodott;

Fergeteg harc közben fényes csillag hullt,
Egy fekete, bús éjen - csattanva eléje...
Pernyéje, hamuja arany szikrát gyúlt,
S láss csodát! Vén táltos lobbant ki belőle!

S lágyan susog, sűg-bűg neki; Barátom...
Ifjú! Ki maholnap óta királyként élsz...
Fogadd el, s halld meg buzdító tanácsom...
Véreddel pusztítani véred; csak nem félsz?!

Hiszen; ha véred akarja véged,
Hasztalan rokonod a beste!
Akkor halva lakoljon! Kivégezd;
Négy helyen lógjon majd a teste!

7. ÉNEK

ISTVÁN KIRÁLYUNK

...még éppen csak próbálva zsenge szárnyait Pannónia egén...

Győztes, felhőtlen sólyomként - éberén álmodott;

ADuna mellett - dicső várában sétálva,
Halott atyja fénylő szelleme lebben elébe.
A király torpan! Dermedve válik bálvánnyá.
Ámul a káprázat vértől vöröslő kezére.

Súlyos szavakat vélt érteni - látva ajkat,
Amely szólt, zsongott, de nem mozdult.
Indulj fiam, hogy jogart a kezedbe adjak!
Zúgott a szó - harangként kondult...

Álombúbájt küldtem Szilveszter pápára,
S a korona mi nála van - bár nem tiéd;
A lengyelé - sürgesd követid lovára;
Kérjed tőle vakmerőn - s akkor lesz tiéd!

8. ÉNEK

VÁSZOLY FIVÉRE

...körötte ármány, cselszövés, kusza fondor, sűrű szövevény...

Agyermek, a szelíd, a jó – kérdőn álmodott;

Álmodott dombon, álmodott völgyben,
Keresve fényt a gomolygó éjben...
Álmodott alvón, álmodott ébren,
Keresve utat földön és égben!

Látta Vazult, a testvért - a féktelent,
Pogányt, ki veszettül vicsorgott, tombolt!
S látott keresztényt - jámbort, szelídet.
Hallott éneket; mi lelkére csordult...

Smikor rubintos ragyogás öleli a reggelt,
Harmatcsókkal hintve a hajnali fűszálat,
Hunyorogva szemeivel napkorongba nézett.
Onnan várva, remélve - kérdésekre választ!

9. ÉNEK

VAZUL, KI VÁSZOLY

...már réges-rég óta irtva, zúzva, pusztítva megannyi ellent...

Harcos, mord lelkében pogány hittel - álmodott;

Végeken, hómezőn ősi diadalt vívott...

Ordas, tomboló sasként szállt a végeken!
Új tüzeket gyújtott! Kardja viharra hívott.
Vad nyila villámként suhant az egeken!

S látta magát királyi székben - korona a fején!

Végtelen birtokán megannyi hallal, s vaddal!
S látta magát királyi lovon - vértje már a helyén!
Mögötte vágató megannyi vassal, s haddal!

Amint ő a király - hát újra jő a pogány!

S akkor; minek a kereszt? Minek?!
Mert, ha ő a király - hát hal a régi király!
S akkor; kinek a kereszt? Kinek?!

10. ÉNEK

ISTVÁN A KIRÁLY

...éppen ocsúdva tengernyi harcból, kissé gyengülön, s múlón...

Cserzett, szikkadó köszívvel – ezredszer álmodott;

Álmában elhunyt fiát látja. Élve újra!
Vadászkürt harsan! Vadkan horkan, szuszog.
Ő erős tölgy. Szólna, s mozdulna; ha bírna!
Kiáltana! Ordítana! De csak lombként susog...

A szörnyű dúvad újból Imrének rontott!
Vigyázz! Kiáltaná! De csak lombként süvít...
Szakadó hús, vér, s elreccsenő csontok...
Szerette halott. Hát a vad?! Orvul visít...

Újfent kürt rikolt, s jó a kan. Századszor...
S látja fiát alva; bénán, komoran. Némán.
Újból jó ismét az álom. S már hányadszor!
S látja fiát halva; némán komoran. Bénán.

11. ÉNEK

VAZUL A POGÁNY

...már régóta készülve, várva ősi jussára; hatalomra, s trónra...

Lázadva, uralomra vágyva – királyi végről álmodott;

Lelkében tüskével; kupákat ürített,
Vére - vért kívánt! Joga - jussra várt!
Serlege üres lett; helyébe düh lépett.
Míg a sziklaszív - jégderesre vált!

S látta; hogy királya beteg, s vértelen...
Vékony ujjai - már nem tartják a kardot!
S látta; hogy királya ernyed, s védtelen.
Ereje apad - már nem kíván új harcot!

S minden nappalon; képzelve agyában;
Nap, mint nap - kívánta a halált!
S minden éjjelen; álmában, ágyában;
Nap, mint nap - megölte a királyt!

12. ÉNEK

ISTVÁN KIRÁLY

...éjjel ágyában lihegve, szenvedve szörnyű nagy lázában...

Gyöngén, ernyedve, betegen – jövendőt álmodott;

Démoni varjúhad reppen be álmába...

Fertelmes feketék! Eljött a rémvilág!
Csőrük méhe károgaást sercent ágyára...
Közte emberi beszéddel; Meghalsz király!

Aszavaknak kinja ólomként lecsorog;

Feléje egyenest! Ömlik be fülébe!
Forrong, parázs a lég, fölötte sustorog;
Izzó, hegyes csőrök vágnak a szemébe!

Az egyik korommadár most leszáll...

Lépdel oldalra! Az ágyához, őmellé megy!
Tolla köpeny, csőre orr! Ember már...
De lám; ejti kardját, s királyunk felébred.

13. ÉNEK

VILÁGTALAN VÁZUL

...már régóta nem látva a napot, s nem hallva harangot...

Megtörve, gyötörve, alázva – káprázatról álmodott;

Végeken száguldott, nyerített;
Vidáman, pajkosan! Csikó volt...
Erdőkben naphosszat csivített;
Fennhangon énekelt! Madár volt...

Álmában ismét hallotta a vizet...
Folyót; a csobbanót. Zúgást; a szépet!
Álmában ismét meglátta az eget...
Napot; a ragyogót. Felhőt; a kéket!

Reszketve, s vakon vergődve;
Hangtalan átkozta a királyt!
Remegve, siketen sínylődve;
Magának kívánta a halált...

14. ÉNEK

VAZULNAK FIVÉRE

...távoli hazája hírei, jegeset leheltek békét kereső lelkére...

Ajámbor, a türelmes – elhagyott honáról álmodott;

Egyik hajnalon - egy ábrándot tobzódott.

Kicsinyke felhő lett; messzeségnek vágott.
Hetekig végtelen vidéken sodródott...
Mígnem; lelte meg a tájat, mire vágyott!

Szép hazáját látta - honnan emberek;

Kegyetlen elűzték. Kergették el lelkét...
Honnan üldözték; vérengző fegyverek,
S vették el a földjét; egyetlen szerelmét...

Smikor rubintos ragyogás öleli a reggelt,

Harmatsókkal hintve a hajnali fűszálat,
Hunyorogva szemeivel napkorongba nézett.
Onnan remélve, s kapva - kérdésekre választ!

15. ÉNEK

PÉTER A VELENCEI

...már régóta nem látva távoli otthonát, s gondolat...

Amenekülő, elinaló király – dühösen álmodott;

Egy éjjelen, szárnyaló káprázat lehetett;
Kicsinyke lepke lett; lebbenve sóhajtott...
S gyengéden, szelíden reppent; de leesett!
Nem lelte táját - mit annyira óhajtott!

Velencéjét vágyta; mit felejtett, hagyott.
Jött ide - s most dicstelen zavarják!
Mert eme kietlen, vad földön mit kapott?!
Lám - most kergetik, s vesztét akarják!

Aba Sámuel! Álnokul rablod trónom?!
S te - vén Gizella! Öleted hívemet?!
Romlott falka tépi sarkam? Ez a sorsom?!
Szagatják testemet?! Ontanák véretem...

16. ÉNEK

POGÁNY LEVENTE

...mikor már éppen csak minutányi maradt evilági létéből...

Iestén halálos, rút sebekkel – ősről álmodott;

Taksonyt képzele; ki érkezik dúló morajjal...

Mellette hóban sámán - fekete lepelben.
Feltűnik kies, vad vihar felzúgó robajjal...
Véres kardokkal, minden leeső pehelyben.

Sámán; egy pelyhet elragad - s feléje dobja...

Ő elkapja, déryeges ujjakkal marokra kapva!
A kardot; Attila kardját! Most kezében fogja...
Telihold rideg fényében lángvöröst ragyogva!

Sámán; leplet kívülről, belülré elfordítja...

Füst száll, s helyében - Gellért, a püspök állt!
Eltűnik; tél, hó, s kard, majd Taksony ordítva.
Gellért is elszállt - vaksötét galambbá vált...

17. ÉNEK

ANDRÁS, KI KIRÁLY

...ki győz le mindent, s mindenkit; most mégis torpan, riad...

Andre a kétlelkű, csaták dübörgő ura – álmodott;

Népem! Harcos, vitéz őseim! Híveim!
Ó, pusztító tivornya - korábbi életem!
Sorsom zord mezején - öletem véreim!
Morzsolok porrá bárkit, ki tesz ellenem...

Koronám, s trónom; enyém! De öltöm vértemet!
Ki az, ki ront így rám? Markolni sajtó szívemet?
Tépni ki testemből, s zúzni?! Rabolni széket?
Ó, ki az? Ki merészli feldúlni fenséges életem?!

Ó, csak nem?! Hát önnön testvéremet látom?!
Külhoni haddal zúdul ma ellenem?! Ó, jaj!
Ah! Ki ölténé magára királyi palástom...
Béla! Halld szavam; halj hát el örökre! Ó, halj.

18. ÉNEK

BÉLA, KI KIRÁLY

...a bajnok, ki tipor porba dicső vértedet; irt ki mindent mi ellene áll...

Fmlékét idézve – koronáról, s kardról álmodott;

Súgó szolga, ki menti meg életem!?

András! Koronát ígérsz, de kardot kínálsz?!
Gyalázat esett ma bajnoki vértemen!
Mosni onnan?! Véredet kérem, ha ellenállsz!

Bár vérem a véred, s véred a vérem...

De nem ment már téged a testvéri múlt.
Orvul öletni kívánsz?! Váгатni engem?!
Alantas terv! Tetteted?! Oly otromba, rút...

András! Készülj a halálra! S ne is remélj...

Nem kell hercegi morzsa. A silány falat!
Reszkess király. Eljövök. S trónod enyém!
Kardod alázom. Döntök le minden falat!

19. ÉNEK

A TÁVOLI FIVÉR

...körötte emberek, fegyverek, felszálló ének, s elszálló évek...

A keresztény - pogányokról, s királyokról álmodott;

Nagy Jarosláv asztalánál - vél látomást...

Mire bőséges lakomán étkével végzett,
Váratlant megsejtve - lelkében háborgást,
Szívében aggállal, rettegést, s bajt érzett!

Látja Leventét, Andrást, s Bélát elébe jelenni...

Kik egymást farkas-mód emésztek, s hasítják!
S keresztényt, üdvöst, szelídet; magasból levetni...
Hegyről zuhanni mélybe! Vad kezek taszítják!

S lát rubintos ragyogást - mi öleli a múltat,

Könnycsóktól csillan meg lábánál a mezsgye...
S ríva, hunyorogva - kőszíve mélyében kutat;
Keresztény a lelkében nem lel újabb kegyre...

20. ÉNEK

I. BÉLA FIA, LÁSZLÓ

...körötte éj, gomolygó szurok s kátrány; csillagatlan éggel...

Ki acélos és bátor – koronás gyermekről álmodott;

Álmodik, András királyt, s vele fiát látja,
Az emlék ráköszön a sűrű sötét éjben.
A gyermek, ki Salamon - koronáját várja...
Atyja simítja a fejét - mert ezt reméli régen!

Látja a kezét - amint koronát igazgat...
Lát pogányt - ki csalfán áll, és némán.
Sokarcú tömeget - hamisat, s igazat...
Keresztényt - ki csendben áll, és bénán.

Smikor bíborpalást terül a megvirradó tájra.
Ifjú vérében mámoros, új álmokra vágyva;
Üdvözli a reggelt - rálegyint a megürülő ágyra,
Izzó, parázsló szívében - jobb holnapra várva.

21. ÉNEK

SALAMON KIRÁLY

...fekve, szemlesütve éjjelen, s lebbenő emlékkal koronás lelkében...

I. András fia – királlyá válásáról álmodott;

Ráncos, rút, s aszott szilva arcú néne,
Szürke ködként bukkant - lebbenve fölėje...
Ágyán, miben aludt, dobálódzott teste;
Mint vajúdó mén - tán ördög bújt beléje?

Belenéz a néne mélységes szemébe,
Mosolyog, benne ismerősét látván;
Ugaron lovas had; Ottó a vezére...
Megnyugtatja, s csitítja e látvány.

Henriket is látja, sötét felhőből van arca,
Onnan tekint reá, s inti trónszékébe!
Leül, kardot nyújt Ottónak. Kezeibe adja...
Lelke végül elül - meglett a békéje!

22. ÉNEK

I. GÉZA KIRÁLY

...fekve, szemlesütve éjjelen, s lebbenő emlékkal koronás lelkében...

I. Béla fia – királlyá válásáról álmodott;

Ráncos, rút, s aszott szilva arcú néne,
Döbrent ködként bukkant, lebbenve föléje...
Ágyán, miben aludt, dobálódzott teste;
Mint vajúdó mén - tán ördög bújt beléje?

Belenéz a néne rémséges szemébe,
Mosolyog, benne ismerősét látván;
Ugaron lovas had; Boleszló vezére...
Megnyugtatja, s csitítja e látvány.

Testvérét is látja, hamvas felhőből van arca,
Onnan tekint reá - inti trónszékébe!
Leül, kezét nyújt Lászlónak; erősen ragadja...
Lelke végül elül - meglett a békéje!

23. ÉNEK

LOVAGKIRÁLYUNK

...gondol hazájára vissza, mi két koronás főt nyög, mi egyre áhít...

László király – koronás királyokról álmodott;

Boleszló borzasztó serege útra kelt,
Békés esztendők cammogtak utána.
Mire feledé út - kincses szekereit,
Bánat lép két király egyke honába!

László látja rokonát - Salamont, a királyt;
Ki pénzt veret; mire teszi önnön jó képét!
László látja vértestvérét - Gézát, a királyt;
Ki jogarral zúzza ketté önnön jó népét!

Lát síró csecsemőt, s haldokló nemzetet...
Mi szenvedett, s jajdult; a két királyi kézben!
Lát zúgó besenyőt, s harcoló nemzetet...
Mi kérőn érte kiállt! A királyért a székben!

24. ÉNEK

SZENT LÁSZLÓ

...mögötte királyi erények, szigorú törvények, hadvezéri évek...

Agyengék védelmezője – harctéren álmodott;

Messze földön éjben - éppen ármányt verve,
Bús ütközet után; hős bajnoka kereste...
Meggzólal ízes magyar szóval vitéze;
Ó! Hazánk lesz maholnap - végleg elveszejtve!

Mond a király választ, komoran, s keményen;
Ahh! Nohát, mivégre eme ingoványos beszéd?!
Válaszol a hadfi alázatos kimérten;
Hát, álomban kuvik súgta füleimbe Felség!

Legyint László király, s nem hallgat a szóra,
Hunyja le szemeit, dől, s hever le az ágyra...
De ugrik ki ágyából! S kapja hadát lóra...
Kimúlt kuvikkal álmodott - tatár nyíltól járva!

25. ÉNEK

EURÓPÁNK, AZ AGG

...még éppen csak ocsúdva dülástól, még éppen csak ocsúdva...

Méhében éledő, ébredő nemzettel – álmod álmodott;

Agg Európa, az anya; megragad élményt...

Vél - aprónyi piciny szívdobbanást!

Agg Európa, az anya; susog új reményt!

Vél - éledni kicsiny új lobbanást...

Sa gyermek - immár lábadozni kezd;

Inogva aprócska, gyengécske lábain...

S az anya - újból reménykedni kezd;

Vívódva feltörő, növekvő vágyain...

Agg Európa - s benne éledő gyermeke;

Koldulva csókolja; hamvas új arcait.

Agg Európa - s benne éledő nemzete;

Nap, mint nap megvívja; véres új harcait.

- MGS -

ISBN 963 9583 15 4